

ЗАВОД ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

**ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНЕ УСТАНОВЕ
ЗА ДЕЦУ И УЧЕНИКЕ СА СМЕТЊАМА
У РАЗВОЈУ
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Београд, 2012.

**ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНЕ УСТАНОВЕ ЗА ДЕЦУ
И УЧЕНИКЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Издаје:

Завод за унапређивање образовања и васпитања
Сектор за специфична питања предшколског, основног
и средњег образовања и васпитања
11000 Београд, Фабрисова 10

За издавача:

Проф. др Шћепан Ушћумлић, директор

Уредник:

Звездана Ђурић

Припремила:

Ирена Поповић

Рецензент:

Др Зорица Поповић

Упитник припремиле:

Др Гордана Николић

Др Зорица Поповић

Дизајн и прелом:

Драгана Божић

Штампа:

Alta Nova, Земун

Тираж:

200 примерака

САДРЖАЈ

УВОД	5
ЗАКОНСКИ ОКВИР	7
ОСНОВНИ ЗАКОНСКИ ОКВИР	9
ШКОЛЕ ЗА ДЕЦУ И УЧЕНИКЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ	11
ВРСТЕ ШКОЛА ЗА ДЕЦУ И УЧЕНИКЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ	13
ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНЕ УСТАНОВЕ ЗА ДЕЦУ И УЧЕНИКЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ	15
ШКОЛЕ ЗА ДЕЦУ И УЧЕНИКЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ	17
Предшколско васпитање и образовање у образовно-васпитним установама за децу и ученике са сметњама у развоју	23
Основне школе за ученике са сметњама у развоју	26
Средње школе за ученике са сметњама у развоју	32
Деца и ученици Роми у школама за ученике са сметњама у развоју	37
ЗАПОСЛЕНИ У ШКОЛАМА	41
ЗАПОСЛЕНИ У ШКОЛАМА ЗА УЧЕНИКЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ	43
Запослени у предшколском васпитању и образовању	45
Запослени у основном образовању и васпитању у школама за ученике са сметњама у развоју	48
Запослени у средњем образовању и васпитању у школама за ученике са сметњама у развоју	51
СТРУЧНА ПОДРШКА	55
СТРУЧНА ПОДРШКА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ УСТАНОВА ЗА УЧЕНИКЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ ОСНОВНИМ И СРЕДЊИМ ШКОЛАМА	57
УПИТНИК	65
ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА У ОБЛАСТИ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА ДЕЦЕ И УЧЕНИКА СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ	78

УВОД

Народна Скупштина Републике Србије усвојила је 31. августа 2009. године измене и допуне Закона о основама система образовања и васпитања. Овим законом уређују се основе система предшколског, основног и средњег образовања и васпитања.

Део васпитно-образовног система у Србији чине и школе за ученике са сметњама у развоју. Деценијама уназад, оне су имале водећу улогу у васпитању и образовању ове осетљиве групе. Образовно-васпитни рад у овим установама дефинисан је посебним законима и подзаконским актима.

*Публикација **Образовно-васпитне установе за децу и ученике са сметњама у развоју у Републици Србији** приказује, квантитативно, обухват деце и ученика са сметњама у развоју образовањем и васпитањем, од предшколског до средњошколског узраста, као и друге релевантне податке о овој области образовања.*

У систематизовању података узета је у обзир посебност у односу на узраст, врсте сметњи и тешкоће у развоју, као и интензивније укључивање ове деце у образовни систем.

У приказу тренутног стања организовања образовања деце и ученика са сметњама у развоју значајно место имају и подаци о запосленима у овим васпитно-образовним установама. Поред укупног броја запослених, приказане су и врсте стручне подршке коју васпитачи, учитељи и наставници запослени у школама за ученике са сметњама у развоју пружају наставном кадру у основним и средњим школама. Стручна помоћ и знање су врло важан темељ за квалитетан превентивни, васпитни и образовни рад са овом децом и ученицима.

*Подаци за анализу добијени су на основу **Упитника** који је електронском поштом послат свим васпитно-образовним установама за ученике са сметњама у развоју у Србији. Подаци се односе на школску 2010/11. годину.*

*У **Прилогу** је приказан **Упитник** на основу кога су прикупљени подаци релевантни за васпитно-образовне установе за ученике са сметњама у развоју.*

ЗАКОНСКИ ОКВИР

ОСНОВНИ ЗАКОНСКИ ОКВИР

Образовање и васпитање деце са сметњама у развоју регулисано је *Законом о основама система образовања и васпитања, Законом о предшколском васпитању и образовању, Законом о основном образовању и васпитању и Законом о средњем образовању и васпитању*, као и другим подзаконским актима.

Закон о основама система образовања и васпитања¹, у општим одредбама, обухватио је и образовање и васпитање деце и ученика са сметњама у развоју и дефинисао:

- **Опште принципе система образовања и васпитања.**

„Могућности да деца, ученици и одрасли са сметњама у развоју и инвалидитетом, без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ свим нивоима образовања у установама, а лица смештена у установе социјалне заштите, болесна деца и ученици – остварују право на образовање за време смештаја у установи и током болничког и кућног лечења.“ (Члан 3, став 3, тачка 3.)

- **Право на образовање и васпитање.**

„Грађани Републике Србије једнаки су у остваривању права на образовање и васпитање, без обзира на пол, расу, националну, верску и језичку припадност, социјално и културно порекло, имовно стање, узраст, физичку и психичку конституцију, сметње у развоју и инвалидитет, политичко опредељење или другу личну особину.“ (Члан 6, став 2.)

„Лица са сметњама у развоју и са инвалидитетом имају право на образовање и васпитање које уважава њихове образовне и васпитне потребе у редовном систему образовања и васпитања, у редовном систему уз појединачну, односно групну додатну подршку или у посебној предшколској групи или школи, у складу са овим или посебним законом.“ (Члан 6. став 3.)

¹ „Службени гласник РС“, бр. 72/09.

**ШКОЛЕ
ЗА ДЕЦУ И УЧЕНИКЕ
СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ**

ВРСТЕ ШКОЛА ЗА ДЕЦУ И УЧЕНИКЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ

У Републици Србији постоји укупно 48 образовно-васпитних установа за ученике са сметњама у развоју.

Образовно-васпитне установе за ученике са сметњама у развоју организоване су као школе за основно образовање и васпитање, или као школе за основно и средње образовање и васпитање или само школе за средње образовање и васпитање. Неке школе организују и остварују и предшколски програм.

Школе према врсти сметње

Школе за ученике са менталном ометеношћу:

- предшколско васпитање и образовање – 9,
- основне школе – 14,
- средње школе – 1,
- основна и средња школа у саставу једне установе – 20 школа.

Школа за ученике са моторичким сметњама:

- основна школа – укупно 1.

Школа за ученике са оштећењем вида:

- предшколско васпитање остварује се у 2 школе,
- основна школа – 1,
- основна и средња школа у саставу једне установе – 1.

Школа за ученике са оштећењем слуха:

- предшколско васпитање остварује се у 7 школа,
- основна школа – 2,
- основна и средња школа у саставу једне установе – 6.

Школе за ученике на болничком лечењу:

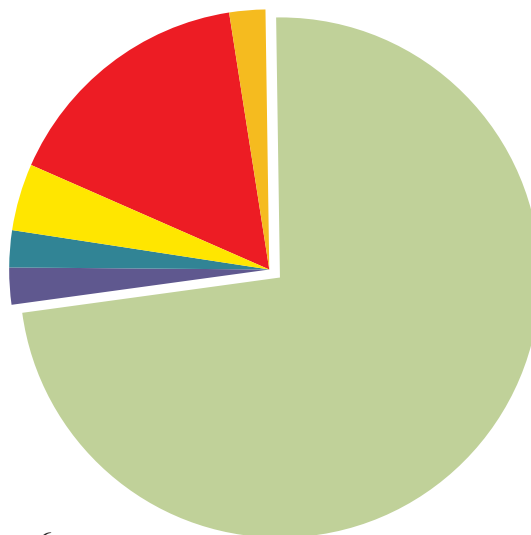
- предшколско васпитање остварује се у 1 школи (основној школи),
- основна школа – 1.

Школа за ученике са поремећајима у понашању:

- основна и средња школа – 1 школа.

Гrafички приказ 1.

Школе за ученике са сметњама у развоју према врстама сметњи

- Ментална ометеност
- Болничко лечење
- Моторичке сметње
- Оштећење вида
- Оштећење слуха
- Поремећаји у понашању

**ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНЕ
УСТАНОВЕ
ЗА ДЕЦУ И УЧЕНИКЕ
СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ**

ШКОЛЕ ЗА ДЕЦУ И УЧЕНИКЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ

Врсте установа у којима се остварује делатност образовања и васпитања, према Закону о основама система образовања и васпитања (члан 27) јесу:

- у предшколском васпитању и образовању – предшколска установа;
- у основном образовању и васпитању – основна школа, основна школа за образовање одраслих, основна музичка, односно балетска школа и **основна школа за образовање ученика са сметњама у развоју**;
- у средњем образовању и васпитању – средња школа, и то: гимназија (општа и специјализована), стручна школа, мешовита школа (гимназија и стручна или уметничка), уметничка школа, средња школа за образовање одраслих и, **средња школа за ученике са сметњама у развоју**;
- „Школа за ученике са сметњама у развоју може да пружа додатну подршку у образовању деце, ученика и одраслих са сметњама у развоју у васпитној групи, односно другој школи и породици.“

Графички приказ 2. Школе за ученике са сметњама у развоју према нивоима образовања

Школе за децу и ученике са сметњама у развоју у Републици Србији

Округ	Општина	Школа и врста ометености	Назив школе	Адреса школе	Телефон школе	И-мејл школе
Борски	Бор	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање „Видовдан“	Моше Пијаде 31, 19210 Бор	030/422-490 427-745	sosovidovdan@ yahoo.com
Борски	Неготин	Основна школа, ментална ометеност	Основна школа „12. септембар“	Трг Ђорђа Станојевића бб, 19300 Неготин	019/570-340 064/1879-309	os12@open. telekom.rs
Град Београд	Вождовац	Основна и средња школа, поремећаји у понашању	Школа за основно и средње образовање „Вожд“	Булевар ослобођења 219, 11000 Београд	011/3097-013	rada_majkic@ yahoo.com
Град Београд	Вождовац	Основна школа, моторичке сметње	Основна школа „Миодраг Матић“	Браће Јерковић 5, 11000 Београд	011/3096-110	osmiodragmatic@ yahoo.com
Град Београд	Врачар	Основна школа, ментална ометеност	Основна школа „Народни херој Душан Дугалић“	Ђердапска 19, 11000 Београд	011/3088-727	timozes@ osdugalic.edu.rs
Град Београд	Звездара	Основна школа, ментална ометеност	Основна школа „Бошко Буха“	XXI дивизије 31, 11000 Београд	011/2402-393 2417-174	bbuha@verat.net
Град Београд	Земун	Основна школа, ментална ометеност	Основна школа „Сава Јовановић Сирогојно“	Призренска 37, 11080 Земун	011/316-5882 373-9317	skolasirogojno@ yahoo.com
Град Београд	Земун	Основна и средња школа, оштећење вида	Школа за ученике оштећеног вида „Вељко Рамадановић“	Цара Душана 143, 11080 Земун	011/2198-611 2616-948	skolaveljkoramadanovic@ yahoo.com
Град Београд	Земун	Основна школа, оштећење слуха	Основна школа „Радивој Поповић“	Призренска 37, 11080 Земун	011/3076-423	rapozemun@ ptt.rs
Град Београд	Нови Београд	Основна школа, ментална ометеност	Основна школа „Нови Београд“	Народних хероја 12, 11070 Н. Београд	011/3017-491 3017-492	osnovibeograd@ open.telekom.rs
Град Београд	Обреновац	Основна школа, ментална ометеност	Основна школа „Љубомир Аћимовић“	Цара Лазара 2а, 11500 Обреновац	011/8725-449	osljubomiracimovic@ open.telekom.rs

Округ	Општина	Школа и врста ометености	Назив школе	Адреса школе	Телефон школе	И-мејл школе
Град Београд	Раковица	Средња школа, ментална ометеност	Средња занатска школа	Вукасовићева 21а, 11090 Београд	011/3594-104 3594-404	srednjazanatska@gmail.com
Град Београд	Савски венац	Основна школа, ментална ометеност	Основна школа „Антон Скала“	Петра Чајковског 2а, 11000 Београд	011/2653-670 2650-589	askala@verat.net
Град Београд	Савски венац	Основна и средња школа, оштећење слуха	Школа за оштећене слухом – наглуве „Стефан Дечански“	Светозара Марковића 85, 11000 Београд	011/684-167 2687-136	stefan.decanski@sbb.rs
Град Београд	Савски венац	Основна школа, болничко лечење	Основна школа „Др Драган Херцог“	Војводе Миленка 33, 11000 Београд	011/3065-188 265-6083	drhercog.sek@open.telekom.rs
Град Београд	Стари град	Основна школа, оштећење вида	Основна школа „Драган Ковачевић“	Шафарикова 8, 11000 Београд	011/3223-328	skoladk@eunet.rs
Град Београд	Чукарица	Основна школа, ментална ометеност	Основна школа „Милоје Павловић“	Милосава Влајића 1, 11000 Београд	011/3552-153 2541-977	osmilojepavlovic@gmail.com
Град Београд	Чукарица	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање са домом „Свети Сава“	М. Станојловића 30, 11260 Умка	011/8026-856 8026-066	svsavau@open.telekom.rs
Зајечарски	Зајечар	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање „Јелена Мајсторовић“	Тимочке буне 14, 19000 Зајечар	019/429-744	crni62@open.telekom.rs
Западно-бачки	Сомбор	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање са домом „Вук Караџић“	Радоја Домановића 98, 25000 Сомбор	025/459-110 459-081	vukskola@eunet.zu
Златиборски	Ужице	Основна школа, оштећење слуха	Основна школа за слушно оштећену децу „Миодраг В. Матић“	Драгише Лапчевића 1, 31000 Ужице	031/563-690 563-692	specijalnaskola@open.telekom.rs
Јабланички	Лесковац	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање „11. октобар“	Кајмакчаланска 24, 16000 Лесковац	016/242-175 064/5088-649	11.oktobar@gmail.com

Округ	Општина	Школа и врста ометености	Назив школе	Адреса школе	Телефон школе	И-мејл школе
Јужно-банатски	Вршац	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање „Јелена Варјашки“	Жарка Зрењанина 22, 26300 Вршац	013/839-832	jelenavarjaski@hemo.net
Јужно-банатски	Панчево	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање „Мара Мандић“	Цара Душана 34, 26000 Панчево	013/353-284	info@maramandic.edu.rs
Јужнобачки	Бачка Паланка	Основна школа, ментална ометеност	Специјална школа „Херој Пинки“	Трг братства и јединства 12, 21400 Бачка Паланка	021/754-293 6040-687	kontakt@herojpinkiedu.rs
Јужнобачки	Бечеј	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање са домом „Братство“	Доситејева 11, 21220 Бечеј	021/6916-363	sosobratstvo@neobee.net
Јужнобачки	Нови Сад	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање „Милан Петровић“	Браће Рибникар 32, 21000 НовиСад	021/6621-314	skolamp@eunet.rs
Косовско-митровачки	Косовска Митровица	Основна и средња школа, оштећење слуха	Специјална школа за васпитање и образовање деце и омладине са сметњама у развоју	Филипа Вишњића бб, 38220 Косовска Митровица	028/425-371	specskolakm@yahoo.com
Мачвански	Шабац	Основна школа, ментална ометеност	Основна школа „Свети Сава“	Драгише Пењина 31, 15000 Шабац	015/341-129	specskolasa@open.telekom.rs
Моравички	Чачак	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање „1. новембар“	Бука Караџића 9, 32000 Чачак	032/332-902 226-758	skola1novembar@open.telekom.rs
Нишавски	Алексинач	Основна школа, ментална ометеност	Основна школа за образовање и васпитање деце и омладине са сметњама у развоју „Смех и суза“	Станка Милосављевића 9, 18220 Алексинач	018/804-626	smehisuza@open.telekom.rs

Округ	Општина	Школа и врста ометености	Назив школе	Адреса школе	Телефон школе	И-мејл школе
Нишавски	Ниш	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање „14. октобар“	Гоце Делчева 2, 18000 Ниш	018/560-848 562-615	soso14oktobar@gmail.com
Нишавски	Ниш	Основна и средња школа, оштећење слуха	Специјална школа са домом ученика „Бубањ“	Бубањских хероја 3, 18000 Ниш	018/263-801 263-154	skolabubanj@open.telekom.rs
Пиротски	Пирот	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање „Младост“	Косте Абрашевића 40, 18300 Пирот	010/312-622	ssmladostpirot@open.telekom.rs
Пчињски	Врање	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање „Вуле Антић“	Радних бригада 2, 17500 Врање	017/423-621 064/4109-329	sosovuleantic@yahoo.com
Поморавски	Јагодина	Основна и средња школа, оштећење слуха	Школа са домом за ученике оштећеног слуха и говора „11. мај“	Славке Ђурђевић 8, 35000 Јагодина	035/223-204 240-166	skolazagluve035@open.telekom.rs
Расински	Крушевац	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање „Веселин Николић“	Луке Ивановића 17, 37000 Крушевац	037/446-700	sosoves.nik.ks@gmail.com
Рашки	Краљево	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање „Иво Лола Рибар“	Доситејева 5/4, 36000 Краљево	036/ 315-242	ilribar_kv@open.telekom.rs
Северно-банатски	Кикинда	Основна школа, ментална ометеност	Специјална школа „6. октобар“	Доситејева 53, 23000 Кикинда	0230/22-844	kispec@eunet.rs
Северно-бачки	Суботица	Основна и средња школа, оштећење слуха	Школски центар за васпитање и образовање слушно оштећених лица	Зрињског и Франкопана 2, 24000 Суботица	024/556-119 527-449	skcentar@tippnet.rs
Северно-бачки	Суботица	Основна и средња школа, ментална ометеност	Основна и средња школа „Жарко Зрењанин“	Ивана Горана Ковачића 14, 24000 Суботица	024/553-037	zarkozre@eunet.rs

Округ	Општина	Школа и врста ометености	Назив школе	Адреса школе	Телефон школе	И-мејл школе
Средњо-банатски	Зрењанин	Основна и средња школа, ментална ометеност	Основна и средња школа „9. мај“	Народне омладине 16, 23000 Зрењанин	023/589-021 589-019	maj9.oluski@zrlocal.net
Сремски	Сремска Митровица	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање „Радивој Поповић“	Фрушкогорска 73, 22000 Сремска Митровица	022/639-185	skolarp@open.telekom.rs
Сремски	Стара Пазова	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање „Антон Скала“	Бориса Кидрича 12, 22300 Стара Пазова	022/310-026	tanja1501t@hotmail.com
Сремски	Шид	Основна школа, ментална ометеност	Основна школа „Јован Јовановић Змај“	Мајке Јевросиме 1, 22240 Шид	022/712-713	sosjzsid@open.telekom.rs
Топлички	Прокупље	Основна школа, ментална ометеност	Специјална школа „Свети Сава“	Милоша Црњанског бб, 18400 Прокупље	027/321-988	ossvetisavapk@open.telekom.rs
Шумадијски	Крагујевац	Основна и средња школа, оштећење слуха	Школа са домом за ученике оштећеног слуха	Старине Новака 33, 34000 Крагујевац	034 /323-662 317-145	skolazagluve@open.telekm.rs
Шумадијски	Крагујевац	Основна и средња школа, ментална ометеност	Школа за основно и средње образовање „Вукашин Марковић“	Јанка Веселиновића бб, 34000 Крагујевац	034/332-179 331-678	sosokg@sbb.rs

Предшколско васпитање и образовање у образовно-васпитним установама за децу и ученике са сметњама у развоју

Предшколско васпитање и образовање за децу са сметњама у развоју остварује се у оквиру образовно-васпитне установе за ученике са сметњама у развоју и то у основним школама или у обједињеној основној и средњој школи.

Табела 1. Број деце са сметњама у развоју обухваћене предшколским васпитањем и образовањем

Окрузи	Број деце од три до шест година			Број деце обухваћене припремним предшколским програмом			Број деце обухваћене припремним предшколским програмом која се припремају за упис у основну (редовну) школу			Укупан број деце обухваћене предшколским васпитањем и образовањем		
	М	Ж	Укупан број деце	М	Ж	Укупан број деце	М	Ж	Укупан број деце	М	Ж	Укупан број деце
Борски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Браничевски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Град Београд	19	11	30	43	27	70	11	4	15	73	42	115
Зајечарски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Западнобачки	0	0	0	4	1	5	1	0	1	5	1	6
Златиборски	6	3	9	5	0	5	1	0	1	12	3	15
Јабланички	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Јужнобанатски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Јужнобачки	33	12	45	12	9	21	7	1	8	52	22	74
Колубарски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Косовски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Косовско-митровачки	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Косовско-поморавски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Окрузи	Број деце од три до шест година			Број деце обухваћене припремним предшколским програмом			Број деце обухваћене припремним предшколским програмом која се припремају за упис у основну (редовну) школу			Укупан број деце обухваћене предшколским васпитањем и образовањем		
	М	Ж	Укупан број деце	М	Ж	Укупан број деце	М	Ж	Укупан број деце	М	Ж	Укупан број деце
Мачвански	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Моравички	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Нишавски	10	10	20	5	5	10	0	0	0	15	15	30
Пећки	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Пиротски	0	0	0	5	2	7	0	0	0	5	2	7
Подунавски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Поморавски	0	1	1	5	0	5	0	0	0	5	1	6
Призренски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Пчињски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Расински	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Рашки	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Севернобанатски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Севернобачки	1	0	1	10	5	15	7	4	11	18	9	27
Средњобанатски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Сремски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Топлички	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Шумадијски	5	3	8	1	0	1	1	1	2	7	4	11
Укупно	74	40	114	90	49	139	28	10	38	192	99	291

Подаци у Табели 1 приказани су по окрузима и обухватају:

- број деце узраста од три до шест година,
- број деце обухваћен припремним предшколским програмом,
- број деце која се у оквиру припремног предшколског програма припремају за прелазак у основну (редовну) школу,
- укупан број деце у оквиру предшколског васпитања и образовања.

У систематизовању података за груписање деце издвојена су три критеријума, с обзиром на законске одредбе које се односе на обавезу похађања припремног предшколског програма. Карактеристична је група деце узраста од три до шест година, која чине нешто мање од половине укупног броја деце са сметњама у развоју укључене у предшколско васпитање и образовање, али и групе деце обухваћене припремним предшколским програмом, као и групе деце која се припремају за прелазак у основну (редовну) школу.

Законом о основама система образовања и васпитања, у члану 93, одређено је да се припремни предшколски програм остварује као програм припреме за полазак у основну школу у оквиру предшколског васпитања и образовања. У години пред полазак у школу, остваривање програма траје четири сата дневно, најмање девет месеци и организовано је у оквиру предшколских установа и школа.

Ова обавеза је посебно значајна за децу са сметњама у развоју јер се у оквиру припремног предшколског програма, на време, припремају за укључивање у друштво вршњака. Поред тога, васпитачи су обавезни да остварују превентивно-корективни рад.

Од 30 округа, васпитни рад са децом предшколског узраста, која имају сметње у развоју, организован је у девет округа. Укупан број деце са сметњама у развоју је 291, од чега 192 деака и 99 девојчица. Највећи број деце обухваћен предшколским васпитањем и образовањем је у округу Град Београд – 115, затим следи Јужнобачки округ – 74, Нишавски – 30 и Севернобачки округ са 27 деце.

Две трећине округа не реализује предшколско васпитање и образовање за децу са сметњама у развоју. Овај податак упозорава да треба предузети одређене активности како би се ситуација изменила.

Процентуално изражени подаци указују на то да је од укупног броја деце са сметњама у развоју у предшколским установама 48 % укључено у припремни предшколски програм. То намеће закључак да је законски утврђена обавеза значајан фактор који утиче на упис деце у предшколске установе. Посебно због податка да се 13 % деце са сметњама у развоју, од укупног броја, припрема за основну школу².

² У току рада са предшколским узрастом могуће је накнадно идентификовање деце способне за укључивање у „редовне“ школе.

Основне школе за ученике са сметњама у развоју

Закон о основама система образовања и васпитања, у члану 27, наводи да делатност образовања и васпитања обављају: „...у основном образовању и васпитању – основна школа, основна школа за образовање одраслих, основна музичка, односно балетска школа и основна школа за образовање ученика са сметњама у развоју.“ „Школа за ученике са сметњама у развоју може да пружа додатну подршку у образовању деце, ученика и одраслих са сметњама у развоју и васпитној групи, односно другој школи и породици.“

Табела 2. Број ученика у основним школама за ученике са сметњама у развоју

Окрузи	Број ученика у основним школама за ученике са сметњама у развоју			Број ученика са вишеструким сметњама			Број ученика са којима се ради по ИОП-у због сложених сметњи			Број ученика са којима се ради по ИОП-у због преласка у основну школу			Број ученика који су прешли у основну школу		
	М	Ж	Укупан број	М	Ж	Укупан број	М	Ж	Укупан број	М	Ж	Укупан број	М	Ж	Укупан број
Борски	75	63	138	0	6	6	1	1	2	0	0	0	1	0	1
Браничевски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Град Београд	816	580	1396	194	100	294	53	19	72	1	0	1	4	0	4
Зајечарски	30	23	53	2	6	8	2	6	8	0	0	0	0	0	0
Западнобачки	60	35	95	34	19	53	33	22	55	0	0	0	0	0	0
Златиборски	10	8	18	7	2	9	9	6	15	0	0	0	0	0	0
Јабланички	52	39	91	19	7	26	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Јужнобанатски	90	67	157	7	4	11	3	1	4	0	0	0	0	1	1
Јужнобачки	410	271	681	109	69	178	179	95	274	0	0	0	0	0	0
Колубарски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Косовски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Косовско-митровачки	16	14	30	6	3	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Косовско-поморавски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Окрузи	Број ученика у основним школама за ученике са сметњама у развоју			Број ученика са вишеструким сметњама			Број ученика са којима се ради по ИОП-у због сложених сметњи			Број ученика са којима се ради по ИОП због преласка у основну школу			Број ученика који су прешли у основну школу		
	М	Ж	Укупан број	М	Ж	Укупан број	М	Ж	Укупан број	М	Ж	Укупан број	М	Ж	Укупан број
Мачвански	37	23	60	3	2	5	8	7	15	0	0	0	0	0	0
Моравички	27	19	46	0	0	0	7	3	10	0	0	0	0	0	0
Нишавски	134	91	225	65	47	112	1	5	6	0	0	0	0	0	0
Пећки	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Пиротски	50	49	99	33	34	67	13	16	29	1	0	1	0	0	0
Подунавски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Поморавски	22	23	45	1	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Призренски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Пчињски	72	26	98	15	3	18	13	5	18	0	0	0	0	0	0
Расински	78	56	134	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Рашки	34	21	55	34	21	55	9	8	17	0	0	0	0	0	0
Северно-банатски	66	33	99	4	10	14	21	13	34	0	0	0	0	0	0
Севернобачки	101	69	170	7	5	12	8	2	10	0	0	0	0	0	0
Средњо-банатски	126	68	194	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Сремски	109	101	210	65	58	123	101	65	166	0	0	0	0	0	0
Топлички	31	25	56	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Шумадијски	70	28	98	59	26	85	11	5	16	0	0	0	1	0	1
Укупно	2516	1732	4248	664	424	1088	472	279	751	2	0	2	8	1	9

Основно образовање и васпитање у школама за ученике са сметњама у развоју организовано је у одељењима школа за ученике са сметњама у развоју. За ученике који су на дуготрајнијем лечењу настава је организована у болницама у оквиру одељења школе за ученике са сметњама у развоју, а за одређени број деце и у оквиру одељења организованих као настава код куће.

Укупан број ученика у основним школама за ученике са сметњама у развоју је 4 248, од тог броја је 2 516 ученика и 1 732 ученица. Од укупног броја ученика са сметњама у развоју, 1 088 ученика или 26 % су ученици са вишеструким сметњама. Највећи број ученика похађа наставу у округу Град Београд – 1 396 (у 15 школа), а најмање у Златиборском округу (10 ученика и 8 ученица).

У Браничевском, Колубарском, Косовском, Косовскопоморавском, Пећком, Подунавском и Призренском округу нема основних школа за образовање ученика са сметњама у развоју.

Измене и допуне Закона о основама система образовања и васпитања утврђују и новину у наставном процесу, а то је **индивидуални образовни план**:

Члан 69. „Основна школа остварује школски програм, а може да остварује и индивидуални образовни план за ученике и одрасле са сметњама у развоју...“

Члан 74. „Наставни програм основног и средњег образовања и васпитања доноси се у складу са утврђеним општим и посебним стандардима постигнућа и садржи: Препоруке за припрему индивидуалног образовног плана за ученике којима је потребна додатна образовна подршка, који се са закашњењем укључују у образовни процес, који не познају језик на коме се остварује образовно-васпитни рад...“

Члан 77. „За дете и ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога потребна додатна подршка у образовању и васпитању, установа обезбеђује отклањање физичких и комуникацијских препрека и доноси индивидуални образовни план.“

Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање, којим се утврђује начин рада са децом и ученицима са посебним потребама, тј. са изузетним способностима или сметњама у развоју, донет је 23. септембра 2010. године:

„Циљ индивидуалног образовног плана јесте постизање оптималног укључивања детета и ученика у редован образовно-васпитни рад и његово осамостаљивање у вршњачком колективу.“

У односу на ову законску одредбу, у Табели 2, приказани су подаци о:

- броју ученика у основним школама за ученике са сметњама у развоју,
- броју ученика са вишеструким сметњама,
- броју ученика са којима се ради по индивидуалном образовном плану због сложених сметњи,
- броју ученика са којима се ради по индивидуалном образовном плану због преласка у основну школу,
- броју ученика који су из школе за ученике са сметњама у развоју прешли у основну школу.

Укупан број ученика са којима се ради по индивидуалном образовном плану (ИОП) због сложених сметњи је 751 (472 ученика и 279 ученица). Само за два ученика се припремом по индивидуалном образовном плану омогућава проходност ка основној школи.

Законску могућност преласка из школе за ученике са сметњама у развоју у основну школу остварило је осам дечака и једна девојчица. То значи да су образовно-васпитним радом по ИОП-у развили своје могућности и оспособили се да прате наставу у основној школи.

У округу Град Београд неке школе за ученике са сметњама у развоју организују специфичан начин васпитно-образовног рада по нивоима и степенима за ученике са менталном ометеношћу и аутизмом. (Усклађивање образовно-васпитног рада са Законом о основама система образовања и васпитања предвиђено је у наредном периоду.)

У ОШ „Бошко Буха“, Београд, постоје одељења за умерено ментално заостале ученике (УМЗ), одељења за ученике са аутизмом и комбинована одељења у издвојеним одељењима:

УМЗ			
ниво	број одељења	М	Ж
први	1	3	1
други	1	3	2
трећи	2	4	8
четврти	2	5	4

АУТИЗАМ			
степен	број одељења	М	Ж
други	1	5	1

Комбинована издвојена одељења по разредима			
разред	број одељења	М	Ж
V	1	1	0
VI	1	1	2
VII	1	2	1
VIII	1	0	1

Основна школа „Сава Јовановић Сирогојно“, Београд

УМЗ			
ниво	број одељења	М	Ж
I – IV	2	14	5

АУТИЗАМ			
степен	број одељења	М	Ж
I – III	2	9	2

Основна школа „Др Драган Херцог“, Београд

УМЗ			
ниво	број одељења	М	Ж
II – IV	4	4	3

Комбинована издвојена одељења по разредима			
разред	број одељења	М	Ж
III – VIII	1	4	2

Кућна настава и УМЗ			
разред	број одељења	М	Ж
I – VIII	14	16	13

Школа „Др Драган Херцог“ реализује образовно-васпитни рад са ученицима (основно-школског узраста) који због дуготрајног лечења не могу редовно да похађају наставу у школама у којима су уписани. Настава се организује у болничким условима или као кућна настава.

Поред ученика из Србије, ова школа пружа образовање и ученицима из Црне Горе и Републике Српске, ако се налазе на болничком лечењу у Србији.

Средње школе за ученике са сметњама у развоју

Закон о основама система образовања и васпитања (члан 27), утврђује да се средње образовање и васпитање остварује у средњим школама, које обухватају следеће установе: „ ...гимназија (општа и специјализована), стручна школа, мешовита школа (гимназија и стручна или уметничка), уметничка школа, средња школа за образовање одраслих и средња школа за ученике са сметњама у развоју“.

Табела 3. Број ученика у средњим школама за ученике са сметњама у развоју

Окрузи	Број ученика по разредима					
	0*	I	II	III	IV	Укупно
Борски	7	5	7	5	7	31
Браничевски	0	0	0	0	0	0
Град Београд	0	233	184	140	49	606
Зајечарски	0	28	12	8	0	48
Западнобачки	17	16	14	4	0	51
Златиборски	0	0	0	0	0	0
Јабланички	16	10	13	11	0	50
Јужнобанатски	19	21	26	5	12	83
Јужнобачки	22	104	69	47	41	283
Колубарски	0	0	0	0	0	0
Косовски	0	0	0	0	0	0
Косовскомитровачки	0	12	4	7	0	23
Косовскопоморавски	0	0	0	0	0	0
Мачвански	0	0	0	0	0	0
Моравички	5	4	2	0	0	11
Нишавски	20	38	34	30	0	122
Пећки	0	0	0	0	0	0

Окрузи	Број ученика по разредима					
Пиротски	17	9	15	0	0	41
Подунавски	0	0	0	0	0	0
Поморавски	0	17	11	10	0	38
Призренски	0	0	0	0	0	0
Пчињски	24	24	13	5	0	66
Расински	0	23	21	18	14	76
Рашки	7	8	5	4	0	24
Севернобанатски	0	0	0	0	0	0
Севернобачки	39	48	44	17	0	148
Средњобанатски	0	46	24	18	23	111
Сремски	17	33	27	26	0	103
Топлички	0	0	0	0	0	0
Шумадијски	0	41	26	26	0	93
Укупно	87	720	551	381	146	2008

* 0 – једногодишње оспособљавање за рад.

Ученици са сметњама у развоју имају могућност да након завршене основне школе за ученике са сметњама у развоју наставе школовање у одговарајућим средњим школама, и то у оквиру једногодишњег оспособљавања за рад или у оквиру трогодишњих и четворогодишњих средњих школа за ученике са сметњама у развоју.

У Србији је 29 средњих школа за ученике са сметњама у развоју распоређено у 19 округа. У 11 округа, међутим, нема средњих школа за ученике са сметњама у развоју.

Највећи обухват средњим образовањем и васпитањем у школама за ученике са сметњама у развоју је у округу Град Београд – 606 ученика, затим следи Јужнобачки – 283 ученика, Севернобачки – 148 ученика и Нишавски округ са 122 ученика.

У Београду, ученици који су на дуготрајнијем болничком или кућном лечењу стичу само основно образовање. Средња школа за ове ученике не постоји.

У Табели 3 приказан је укупан број ученика са сметњама у развоју у средњим школама. Поред тога, дати су и подаци о једногодишњем оспособљавању за рад и број ученика посебно за прву, другу, трећу и четврту годину средње школе.

Укупан број ученика са сметњама у развоју у средњем образовању је 2008, од тога: 87 је обухваћено једногодишњим оспособљавањем за рад; у првом разреду је 720 ученика, другом 551, трећем 381 и четвртом 146 ученика, односно 80 % мање него у првом разреду.

На основу ових података може се пратити осипање ученика из године у годину, што намеће закључак да је оно знатно. Веома је важно утврдити разлоге напуштања средње школе ове популације ученика да би се пронашао начин заустављања прекидања образовања.

„Средња школа остварује школски програм општег, стручног и уметничког образовања, а може да остварује и индивидуални образовни план за ученике и одрасле са сметњама у развоју...“ (Закон о основама система образовања и васпитања, члан 69).

Табела 3а. Број ученика са сметњама у развоју који се у средњим школама образују по ИОП-у и број ученика који су прешли у средњу школу

Окрузи	Број ученика са којима се ради по ИОП-у због сложених сметњи, по разредима						Број ученика са којима се ради по ИОП-у због преласка у средњу школу, по разредима						Број ученика који су прешли у средњу школу						
	0	I	II	III	IV	Укупно	0	I	II	III	IV	Укупно	0	I	II	III	IV	Укупно	
Борски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Браничевски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Град Београд	0	1	6	3	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Зајечарски	0	2	1	1	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Западнобачки	0	5	1	2	1	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Златиборски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Јабланички	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Јужно-банатски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Јужнобачки	3	25	8	16	2	54	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Окрузи	Број ученика са којима се ради по ИОП-у због сложених сметњи, по разредима						Број ученика са којима се ради по ИОП-у због преласка у средњу школу, по разредима						Број ученика који су прешли у средњу школу					
	0	I	II	III	IV	Укупно	0	I	II	III	IV	Укупно	0	I	II	III	IV	Укупно
Колубарски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Косовски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Косовско-митровачки	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Косовско-поморавски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Мачвански	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Моравички	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Нишавски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Пећки	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Пиротски	4	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Подунавски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Поморавски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Призренски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Пчињски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Расински	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Рашки	2	2	1	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Северно-банатски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Севернобачки	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Средњо-банатски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Сремски	0	27	11	9	0	47	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Топлички	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Шумадијски	0	4	2	1	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Укупно	9	66	30	32	3	140	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Према *Правилнику о ближним упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање*:

„ИОП је писмени документ установе, којим се планира додатна подршка у образовању и васпитању детета, односно ученика ако претходно прилагођавање и отклањање физичких и комуникацијских препрека нису довеле до остваривања општих исхода образовања и васпитања, односно до задовољавања образовних потреба ученика са изузетним способностима.

Директор установе, после добијене писмене сагласности родитеља, односно старатеља, формира тим за пружање додатне подршке детету, односно ученику.

Тим за пружање додатне подршке ученику у школи чине: наставник разредне наставе, односно одељењски старешина, предметни наставник, стручни сарадник, родитељ, односно старатељ детета, а у складу са потребама детета и педагошки асистент, односно стручњак ван школе, на предлог родитеља, односно старатеља.“³

У складу са овом одредбом Закона, у *Табели 3а*, податак о броју ученика са којима се ради по ИОП-у због сложених сметњи упоређен је са податком о укупном броју ученика са којима се ради по ИОП-у због преласка из средње школе за ученике са сметњама у развоју у средњу школу и бројем ученика који су из средње школе за ученике са сметњама у развоју **прешли** у средњу школу.

Број средњошколаца са сложеним сметњама са којим се ради по ИОП-у је 140 – једногодишње оспособљавање 9, у првој години 66, другој 30, трећој 32 и четвртој 3 ученика.

Према подацима из *Табеле 3а* нема ученика који се припремају по ИОП-у за прелазак у „редовне“ средње школе, или који су већ прешли у средње школе. Претпоставка је да ученици који већ изаберу средњу школу за ученике са сметњама у развоју у којој ће се образовати, не прелазе у средњу школу или да средње школе још нису довољно прилагођене њиховим могућностима (што је Правилником о ИОП-у дефинисано).

³ „Службени гласник РС“, бр. 76/10.

Деца и ученици Роми у школама за ученике са сметњама у развоју

Закон о основама система образовања и васпитања, члан 3, утврђује да свако дете има једнако право и доступност образовању и васпитању без дискриминације и издвајања по основу пола, социјалне, културне, етничке, религијске или друге припадности, месту боравка, односно пребивалишта, материјалног и здравственог стања, тешкоћа и сметњи у развоју и инвалидитета, као и по другим основама. У школама за децу и ученике са сметњама у развоју налазе се и деца и ученици Роми са сметњама у развоју.

Табела 4. Број деце и ученика Рома који се налазе у школама за ученике са сметњама у развоју

Окрузи	Припремни предшколски програм за децу са сметњама у развоју						Основне школе за ученике са сметњама у развоју						Средње школе за ученике са сметњама у развоју					
	Укупан број деце			Број деце која су прешла у предшколско васпитање и образовање			Укупан број ученика			Број ученика који су прешли у основну школу			Укупан број ученика			Број ученика који су прешли у средњу школу		
	М	Ж	Ук.	М	Ж	Ук.	М	Ж	Ук.	М	Ж	Ук.	М	Ж	Ук.	М	Ж	Ук.
Борски	0	0	0	0	0	0	34	34	68	0	0	0	18	3	21	0	0	0
Браничевски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Град Београд	4	5	9	0	2	2	138	112	250	0	0	0	68	35	103	0	0	0
Зајечарски	0	0	0	0	0	0	10	12	22	0	0	0	6	3	9	0	0	0
Западнобачки	0	0	0	0	0	0	5	2	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Златиборски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Јабланички	0	0	0	0	0	0	11	13	24	1	0	1	23	7	30	0	0	0
Јужнобанатски	0	0	0	0	0	0	19	17	36	0	0	0	2	3	5	0	0	0
Јужнобачки	0	0	0	0	0	0	99	74	173	0	0	0	19	1	20	0	0	0
Колубарски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Косовски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Окрузи	Припремни предшколски програм за децу са сметњама у развоју						Основне школе за ученике са сметњама у развоју						Средње школе за ученике са сметњама у развоју					
	Укупан број деце			Број деце која су прешла у предшколско васпитање и образовање			Укупан број ученика			Број ученика који су прешли у основну школу			Укупан број ученика			Број ученика који су прешли у средњу школу		
	М	Ж	Ук.	М	Ж	Ук.	М	Ж	Ук.	М	Ж	Ук.	М	Ж	Ук.	М	Ж	Ук.
Косовско-митровачки	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Косовско-поморавски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Мачвански	0	0	0	0	0	0	1	4	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Моравички	0	0	0	0	0	0	4	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Нишавски	2	3	5	0	0	0	33	42	75	0	0	0	23	9	32	0	0	0
Пећки	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Пиротски	2	0	2	0	0	0	36	37	73	0	0	0	17	7	24	0	0	0
Подунавски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Поморавски	0	0	0	0	0	0	6	5	11	0	0	0	2	1	3	0	0	0
Призренски	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Пчињски	0	0	0	0	0	0	48	32	80	0	0	0	33	14	47	0	0	0
Расински	0	0	0	0	0	0	48	45	93	0	0	0	11	8	19	0	0	0
Рашки	0	0	0	0	0	0	14	10	24	0	0	0	6	4	10	0	0	0
Севернобанатски	0	0	0	0	0	0	27	23	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Севернобачки	0	0	0	0	0	0	10	5	15	0	0	0	6	2	8	0	0	0
Средњобанатски	0	0	0	0	0	0	39	23	62	0	0	0	24	2	26	0	0	0
Сремски	0	0	0	0	0	0	32	30	62	0	0	0	16	6	22	0	0	0
Топлички	0	0	0	0	0	0	20	21	41	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Шумадијски	0	0	0	0	0	0	17	6	23	1	0	1	28	8	36	0	0	0
Укупно	8	8	16	0	2	2	651	548	1199	2	0	2	302	113	415	0	0	0

Подаци образовно-васпитних установа добијени на основу упитника су обједињени и приказани по окрузима. За ову популацију, међутим, подаци нису поуздани ни потпуни, с обзиром на то да је изјашњавање о националној припадности ствар личног избора.⁴

Укупан број деце Рома са сметњама у развоју укључене у припремни предшколски програм је 16 – осам дечака и осам девојчица. У предшколско васпитање и образовање прешло је двоје деце. Подаци који се односе на основну школу показују да је ученика Рома у основним школама за ученике са сметњама у развоју укупно 1 199 – 651 ученик и 548 ученица. Према достављеним подацима само двоје деце је прешло у основну школу.

Број ученика Рома у средњим школама за ученике са сметњама у развоју је 415, а у средњу („редовну“) школу није прешао ниједан ученик.

Највећи број ученика Рома евидентиран је на основношколском узрасту – 651, док је нешто мањи број ученица на истом узрасту – 548.

На следећем нивоу образовања ученика са сметњама у развоју (средњошколском) учача се да:

- мање од половине броја ученика ромске националности (415), односно 34,6 % после завршене основне школе наставља школовање у средњој школи,
- од укупног броја ученика ромске националности у средњој школи (415), 302 ученика односно 73 % су дечаци, а само 113 (27 %) су девојчице,
- у односу на укупан број ученица које су завршиле основну школу (548) само 21 % ученица наставља школовање у средњој школи.

⁴ У Упитнику је наведено да се број деце и ученика Рома може навести само уколико су се њихови родитељи (или деца) изјаснили као Роми.

ЗАПОСЛЕНИ У ШКОЛАМА

ЗАПОСЛЕНИ У ШКОЛАМА ЗА УЧЕНИКЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ

Административно особље школа за ученике са сметњама у развоју чине директор, помоћник директора, секретар школе, секретарица, руководиоци и запослени у рачуноводству.

У настави и стручној служби запослени су: наставници за индивидуализовану наставу, психолог, педагог, социјални радник, аудиолог, физиотерапеут, реедукатор психомоторике, библиотекар, библиотекар-медјатекар, васпитач у ресурсном центру, координатор практичне наставе, наставник корективних вежби, васпитач у продуженом боравку.

Табела 5. Наставници, стручна служба и административно особље

Окрузи	Наставници за индивидуализовани начин рада, стручна служба и административно особље	
	Наставници за индивидуализовани начин рада и стручна служба	Административно особље
Борски	5,3	7,6
Браничевски	0	0
Град Београд	112	69,5
Зајечарски	4	11,5
Западнобачки	29	6
Златиборски	2	3
Јабланички	6	3
Јужнобанатски	9,5	7
Јужнобачки	47	14,5
Колубарски	0	0
Косовски	0	0
Косовскомитровачки	6	3
Косовскопоморавски	0	0

Окрузи	Наставници за индивидуализовани начин рада, стручна служба и административно особље	
	Наставници за индивидуализовани начин рада и стручна служба	Административно особље
Мачвански	5	3
Моравички	3	3
Нишавски	13	30,5
Пећки	0	0
Пиротски	4,5	3
Подунавски	0	0
Поморавски	4	5
Призренски	0	0
Пчињски	4	6
Расински	17,75	3
Рашки	2	4
Севернобанатски	7	2,66
Севернобачки	40	10
Средњобанатски	12	5
Сремски	16	11,5
Топлички	3	4
Шумадијски	7	10

Запослени у предшколском васпитању и образовању

Према Закону о основама система образовања и васпитања, члан 116 и Закону о предшколском васпитању и образовању, члан 37, васпитно-образовни рад у предшколској установи остварује васпитач, медицинска сестра-васпитач и дефектолог васпитач.

Стручне послове на унапређивању васпитно-образовног рада у предшколској установи обављају педагог, психолог и други стручни сарадници, у складу са посебним законом.

Табела 6. Запослени у предшколском васпитању и образовању у школама за ученике са сметњама у развоју

Окрузи	Запослени који обављају васпитно-образовни рад		
	Стручна спрема		
	Виша васпитачка школа	Дефектолошки факултет/Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	Укупан број
Борски	0	2	2
Браничевски	0	0	0
Град Београд	3	71	74
Зајечарски	2	3	5
Западнобачки	0	5	5
Златиборски	0	8	8
Јабланички	0	0	0
Јужнобанатски	1	0	1
Јужнобачки	4	3	7
Колубарски	0	0	0
Косовски	0	0	0
Косовскомитровачки	0	0	0
Косовскопоморавски	0	0	0
Мачвански	0	1	1

Окрузи	Запослени који обављају васпитно-образовни рад		
	Стручна спрема		
	Виша васпитачка школа	Дефектолошки факултет/Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	Укупан број
Моравички	0	1	1
Нишавски	3	10	13
Пећки	0	0	0
Пиротски	0	1	1
Подунавски	0	0	0
Поморавски	0	7	7
Призренски	0	0	0
Пчињски	0	0	0
Расински	1	0	1
Рашки	0	0	0
Севернобанатски	0	0	0
Севернобачки	5	3	8
Средњобанатски	0	0	0
Сремски	0	3	3
Топлички	0	0	0
Шумадијски	0	11	11
Укупно	19	129	148

Закон о основама система образовања и васпитања, члан 117, утврђује да у обављању делатности предшколска установа може да има сарадника: нутриционисту, социјалног и здравственог радника и другог сарадника, у складу са посебним законом. У васпитно-образовном раду за остваривање посебних и специјализованих програма предшколска установа може да ангажује и друге сараднике, у складу са посебним законом.

Педагошки асистент пружа помоћ и додатну подршку деци и ученицима, у складу са њиховим потребама и помоћ наставницима, васпитачима и стручним сарадницима ради унапређивања њиховог рада са децом и ученицима којима је потребна додатна образовна подршка. Поред тога, педагошки асистент остварује сарадњу са родитељима, односно старатељима, а заједно са директором сарађује са надлежним установама, организацијама, удружењима и јединицом локалне самоуправе.

Највећи допринос предшколских група је рана дијагностика и третман деце, а законска одредба којом се уводе нутрициониста, социјални и здравствени радник, указује на неопходност квалитетне неге и исхране најмлађих.

У *Табели 6* дат је приказ броја запослених у предшколском васпитању и образовању за децу са сметњама, у оквиру школа за ученике са сметњама у развоју.

Укупан број васпитача запослених у предшколском васпитању и образовању организованом у оквиру школа за ученика са сметњама у развоју је 148, половина од тог броја, односно 74, запослено је у округу Град Београд, у Нишавском 13 и Шумадијском 11 васпитача.

Посебно је анализирана стручна спрема васпитача. Већи број васпитача образован је на Дефектолошком факултету односно Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију, а знатно мањи број, тј. 12,8 % на Вишој васпитачкој школи.

Запослени у основном образовању и васпитању у школама за ученике са сметњама у развоју

Наставу и друге облике образовно-васпитног рада у основној школи остварује наставник (Закон о основама система образовања и васпитања, члан 116). Зависно од потреба школе и програма, додатну подршку и стручне послове може да обавља и социјални радник, дефектолог, логопед и андрагог. Васпитни рад са ученицима у школи са домом остварује васпитач.

Табела 7. Запослени у основном образовању и васпитању у школама за ученике са сметњама у развоју

Окрузи	Наставници разредне наставе			Наставници предметне и разредно-предметне наставе у основној школи		
	Стручна спрема			Стручна спрема		
	Учитељски факултет	Дефектолошки факултет/ Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	Укупан број	Факултет за предмет који реализује	Дефектолошки факултет/ Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	Укупан број
Борски	15	12	27	6,3	0	6,3
Браничевски*	0	0	0	0	0	0
Град Београд	24	238	262	94	18	112
Зајечарски	5	6	11	3,1	0	3,1
Западнобачки	11	12	23	2	2	4
Златиборски	0	4	4	3	4	7
Јабланички	4	5	9	4	11	15
Јужнобанатски	3	11	14	8,85	14,37	23,22
Јужнобачки	12	50	62	58	46	104
Колубарски*	0	0	0	0	0	0
Косовски*	0	0	0	0	0	0

Окрузи	Наставници разредне наставе			Наставници предметне и разредно-предметне наставе у основној школи		
	Стручна спрема			Стручна спрема		
	Учитељски факултет	Дефектолошки факултет/ Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	Укупан број	Факултет за предмет који реализује	Дефектолошки факултет/ Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	Укупан број
Косовскомитровачки	1	6	7	2	0	2
Косовскопоморавски*	0	0	0	0	0	0
Мачвански	0	9	9	1	0	1
Моравички	0	4	4	0	9	9
Нишавски	2	16	18	13,25	9,7	22,95
Пећки*	0	0	0	0	0	0
Пиротски	0	5	5	4,6	0	4,6
Подунавски*	0	0	0	0	0	0
Поморавски	0	8	8	1	1	2
Призренски*	0	0	0	0	0	0
Пчињски	2	4	6	7	9	16
Расински	2	0	2	6	0	6
Рашки	0	0	0	12	3	15
Севернобанатски	0	6	6	13	4	17
Севернобачки	1	22	33	9	11	20
Средњобанатски	29	21	50	13,7	0	13,7
Сремски	6	30	36	12	16	28
Топлички	2	1	3	0	0	0
Шумадијски	0	25	25	1	2	3
Укупно	119	495	614	274,8	160,07	434,87

* Нема основних школа, односно основног образовања и васпитања за ученике са сметњама у развоју.

У Табели 7 приказана је врста образовања запослених у основним школама за ученике са сметњама у развоју. Образовање ученика са сметњама у развоју у нижим разредима основне школе остварује 614 наставника разредне наставе, од тога 495 са завршеним Дефектолошким факултетом односно Факултетом за специјалну едукацију и рехабилитацију, а 119 са учитељским факултетом.

У вишим разредима (од петог до осмог разреда) основне школе, са преласком на предметну наставу, овај однос се мења у корист наставника образованих на факултетима за предмет који реализују. Од 435 наставника предметне наставе који предају у основној школи, 160 је са дипломом Дефектолошког факултета односно Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, а 275 су дипломе стекли на различитим факултетима за предмете које реализују.

У складу са развојем дефектолошке науке и праксе сам назив факултета, Дефектолошки – измењен је у Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију. Ове измене у називу су се одразиле и на звања која студенти стичу након завршених основних односно мастер студија.

Смерови на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију на којима студенти стичу основна знања су:

- Логопедија;
- Специјална едукација и рехабилитација глувих и наглувих особа;
- Специјална едукација и рехабилитација особа са оштећењем вида;
- Специјална едукација и рехабилитација особа са тешкоћама у менталном развоју;
- Превенција и третман поремећаја понашања;
- Специјална едукација и рехабилитација особа са моторичким поремећајима.

Истовремено, на Факултету се одвија остручавање наставника који су образовани на другим факултетима за разредну/предметну наставу, али су им потребна додатна знања из области дефектологије за образовно-васпитни рад са ученицима са сметњама у развоју.

Запослени у средњем образовању и васпитању у школама за ученике са сметњама у развоју

Закон о основама система образовања и васпитања у члану 116, утврђује да наставу и друге облике образовно-васпитног рада у школи остварује наставник.

Исти закон, у члану 118, дефинише да је задатак наставника да својим компетенцијама осигура постизање циљева образовања и васпитања и стандарда постигнућа, уважавајући принципе образовања, предзнања, потребе, интересовања и посебне могућности детета и ученика.

Табела 8. Запослени у средњим школама за ученике са сметњама у развоју

Окрузи	Наставници предметне наставе у средњој школи			Наставници практичне наставе		
	Стручна спрема			Стручна спрема		
	Факултет за предмет који реализује или учитељски факултет	Дефектолошки факултет/Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	Укупан број	Факултет за предмет који реализује и средња стручна спрема	Дефектолошки факултет/Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	Укупан број
Борски	2	7	9	2	0	2
Браничевски*	0	0	0	0	0	0
Град Београд	89,5	42	131,5	7	8	15
Зајечарски	5,4	1	6,4	4,76	0	4,76
Западнобачки	10	1	11	6	2	8
Златиборски*	0	0	0	0	0	0
Јабланички	19	0	19	10	0	10
Јужнобанатски	8,5	3,5	12	7	0	7
Јужнобачки	40	7	47	2	0	2
Колубарски*	0	0	0	0	0	0
Косовски*	0	0	0	0	0	0

Окрузи	Наставници предметне наставе у средњој школи			Наставници практичне наставе		
	Стручна спрема			Стручна спрема		
	Факултет за предмет који реализује или учитељски факултет	Дефектолошки факултет/Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	Укупан број	Факултет за предмет који реализује и средња стручна спрема	Дефектолошки факултет/Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	Укупан број
Косовскомитровачки	2	0	2	2	0	2
Косовскопоморавски*	0	0	0	0	0	0
Мачвански*	0	0	0	0	0	0
Моравички	3	1	4	1	0	1
Нишавски	8,15	3,6	11,75	15,56	2	17,56
Пећки*	0	0	0	0	0	0
Пиротски	2,45	1,3	3,75	5,2	0	5,2
Подунавски*	0	0	0	0	0	0
Поморавски	6	2	8	3	0	3
Призренски*	0	0	0	0	0	0
Пчињски	12	0	12	4	0	4
Расински	1,86	0	1,86	13	0	13
Рашки	12	0	12	2	0	2
Севернобанатски*	0	0	0	0	0	0
Севернобачки	24	7	31	6	0	6
Средњобанатски	13,75	1,4	15,15	0	10	10
Сремски	18	4	22	13	0	13
Топлички*	0	0	0	0	0	0
Шумадијски	5	16	21	3	4	7
Укупно	282,61	97,8	380,41	106,52	26	132,52

* Нема средњих школа, односно средњег образовања и васпитања за ученике са сметњама у развоју.

У окрузима Србије, у средњим школама за ученике са сметњама у развоју, запослено је 380 наставника предметне наставе. Од тога је већи број наставника (283) завршио факултете за предмете које реализују, односно мањи број, учитељски факултет. Дефектолози чине 35 % наставника предметне наставе у средњим школама за ученике са сметњама у развоју.

Практичну наставу у средњим школама реализује 133 наставника који су стекли високо образовање на Дефектолошком факултету односно Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију или на неком од факултета за предмет који реализују, или имају средњу стручну спрему.

Највећи број наставника се налази у округу Град Београд, укупно 132, Јужнобачком – 47 и Севернобачком – 31. То су уједно и округи у којима има највише средњих школа за ученике са сметњама у развоју.

Заступљеност средњих школа за ученике са сметњама у развоју у северном делу Републике Србије је много већа него у јужном. Према подацима, осим једне школе у Косовскомитровачком округу, ових школа нема на подручју Косова и Метохије у Косовском, Косовскопоморавском, Пећком и Призренском округу. Без средњих школа за ученике са сметњама у развоју су и Браничевски, Златиборски, Мачвански, Севернобанатски, Топлички, Колубарски и Подунавски округ.

СТРУЧНА ПОДРШКА

СТРУЧНА ПОДРШКА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ УСТАНОВА ЗА УЧЕНИКЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ ОСНОВНИМ И СРЕДЊИМ ШКОЛАМА

Упитник које су школе добиле омогућио је изјашњавање⁵ о врстама стручне подршке коју васпитно-образовне установе за ученике са сметњама у развоју пружају основним и средњим школама, односно васпитачима, наставницима, члановима стручних служби, родитељима, па и локалној заједници.

Прикупљени подаци су систематизовани у односу на циљне групе којима је пружена стручна подршка и у односу на врсте стручне помоћи.

Циљна група којој је пружена стручна подршка:

1. стручњацима у основним и средњим школама, односно васпитачима, наставницима, стручним службама;
2. родитељима деце и ученика са сметњама у развоју;
3. школи уопште.

Врсте стручне подршке:

1. обуке и саветодавни рад;
2. подршка у настави;
3. идентификовање деце и ученика са сметњама у развоју.

Специфичне врсте стручне подршке:

1. дефектолошка дијагностика;
2. индивидуални дефектолошки третман;
3. групни дефектолошки третман;

⁵ Школе за ученике са сметњама у развоју пружале су стручну подршку основним и средњим школама на основу исказаних потреба. У складу с тим, попуњавали су упитник.

4. реедукација психомоторике;
5. дефектолошке обуке;
6. дефектолошки саветодавни рад;
7. помоћ у учењу;
8. педагошке процене;
9. психолошка дијагностика, саветовање и праћење;
10. израда индивидуалног образовног плана;
11. индивидуални здравствени третмани;
12. обуке о наставним средствима и асистивним технологијама;
13. специфични дефектолошки третмани у зависности од врсте сметње – логопедски третман, соматопедски третман, тифлопедагошки третман, олигофрено-педагошки третман, сурдопедагошки и специјално педагошки третман;
14. прикупљање података.

Посебност облика стручне подршке произашла је из специфичних потреба запослених у основним и средњим школама при укључивању ученика са сметњама у развоју. Неки од облика стручне подршке су знатно заступљенији од других.

Из података о стручној помоћи произлази заључак да без обзира на квантитет стручне подршке, један од значајних елемената овог процеса укључивања јесте **стручно усавршавање запослених који раде са децом и ученицима са сметњама у развоју и њиховим породицама.**

Табела 9. Стручна подршка дефектолога

- Логопедска процена и подршка детету оштећеног вида у предшколској установи
- Тестирање тактилитета детета оштећеног вида предшколског узраста
- Дефектолошка процена и третман
- Опсервација ученика којима је потребна подршка
- Процена развојног статуса детета од стране стручних лица школе
- Процена развојног статуса (дефектолошка дијагностика) деце – предшколског узраста
- Процена развојног статуса (дефектолошка дијагностика) деце – основношколског узраста
- Индивидуални третман (логопед, соматопед, сурдоаудиолог, специјални педагог)
- Рана интервенција од 0 до 3 године
- Психомоторне вежбе, логопедске вежбе, индивидуални рад и рад у групи
- Индивидуално слушно-говорне вежбе
- Фонетска ритмика
- Корективна гимнастика
- Индивидуални рад са децом са развојним сметњама
- Индивидуални дефектолошки третмани – предшколског узраста (у зависности од степена сметњи и тешкоћа у развоју, третмани: логопедски, соматопедски, тифлолошки, сурдолошки, реедукације психомоторике)

- Индивидуални дефектолошки третмани – школског узраста (у зависности од степена сметњи и тешкоћа у развоју, третмани: логопедски, соматопедски, тифлолошки, сурдо-лошки, реедукације психомоторике)
- Корективно превентивне вежбе
- Групне вежбе са децом са развојним сметњама (корективно-превентивне вежбе и игре)
- Групне реедукативне вежбе
- Реедукација психомоторике, вежбе психомоторне реедукације, вежбе реедукације, психомоторне вежбе
- Сензорна интеграција
- Рехабилитација у сензорној соби, третман сензорне интеграције
- Едукација наставника, васпитача и стручних сарадника
- Едукација и сензибилизација васпитача и учитеља у раду са децом са сметњама у развоју
- Едукација и демонстрација рада дефектолога у предшколској групи ради обуке васпитача предшколске деце који раде у вртићу
- Обука учитеља/васпитача из предшколских установа и школа за рад са децом са сметњама и тешкоћама у развоју
- Едукација наставника
- Саветодавни рад

Табела 9а. Остале врсте стручне подршке наставницима у образовно-васпитном раду

- Подршка у настави енглеског језика и математике
- Индивидуални рад са ученицима
- Непосредна индивидуална подршка у учењу из појединих предмета (српски језик, математика)
- Непосредна индивидуална подршка у учењу српског, математике, логопедских вежби
- Непосредна индивидуална подршка у учењу српског језика, математике, природе и друштва
- Индивидуализација у настави
- Помоћ у учењу
- Развојна процена и утврђивање профила способности за васпитно-образовно унапређивање (подаци који се укључују у израду педагошког профила)
- Педагошки профил
- Психолошка дијагностика и праћење
- Психолошко тестирање детета оштећеног вида предшколског узраста и психодијагностика личности детета
- Психолошка помоћ, психолошко саветовање
- Помоћ у припремању индивидуалног образовног плана (ИОП)
- Помоћ у изради ИОП-а и ИПП*-а (васпитачима, учитељима, педагозима и психолозима)
- Помоћ при изради ИОП-а, предлог мера прилагођавања наставног програма и метода рада са децом

- Израда ИОП-а за ученике и децу из школа и вртића
- Саветодавни рад и помоћ тимовима за подршку у поступку израде ИОП-а
- Физиотерапеутске вежбе
- Тифлодидактичка наставна средства за децу/ученике
- Информисање наставника и васпитача о коришћењу асистивне технологије
- Обука за коришћење асистивне технологије
- Логопедске вежбе, логопедски третман, индивидуалне логопедске вежбе
- Соматопедске вежбе, соматопедске вежбе, соматопедски третман
- Тифлопедагог, третман слабовиде деце
- Орјентација и естетско самостално кретање
- Логопедске вежбе за децу из редовних вртића и школа
- Индивидуални визуелни тренинг
- Орјентација и кретање уз помоћ дугог белог штапа
- Обука за описмењавање на Брајевом писму

*ИПП – индивидуални педагошки профил.

У *Табели 9* и *Табели 9а* наведене су врсте стручне подршке према степену учесталости које су у упитнику наводиле школе. С обзиром на то да су образовне установе давале различите одговоре, наведене врсте стручне подршке су изворно пренесене из упитника.

Према подацима, најчешће врсте стручне подршке које су пружане јесу:

1. саветодавни рад усмерен ка васпитачима, учитељима и члановима стручне службе предшколске установе и школа;
2. индивидуални третман логопеда-редукатора;
3. развојна процена и утврђивање профила способности за васпитно-образовно унапређивање (подаци који се укључују у израду педагошког профила);
4. индивидуални третман (логопед, соматопед, сурдоаудиолог, специјални педагог);
5. индивидуално слушно-говорне вежбе;
6. корективна гимнастика;
7. помоћ у учењу;
8. групне редукативне вежбе;
9. процена развојног статуса (дефектолошка дијагностика) деце предшколског узраста;
10. индивидуални дефектолошки третмани – предшколског узраста (у зависности од степена и тешкоћа у развоју, третмани: логопедски, соматопедски, тифлолошки, сурдолошки и редукације психомоторике);
11. саветодавни рад са родитељима деце предшколског узраста и друго.

* * *

У публикацији **Образовно-васпитне установе за децу и ученике са сметњама у развоју** обухваћено је свих 48 образовно-васпитних установа за децу и ученике са сметњама у развоју у Републици Србији.

Образовно-васпитни рад у оквиру ових установа обавља се на нивоу предшколског, основног и средњег образовања и васпитања, а у складу са Законом о основама система образовања и васпитања. С обзиром на врсте сметњи у развоју, деца и ученици похађају: школе за ученике са поремећајима у понашању, са менталном ометеношћу, са оштећењима слуха, са моторичким сметњама, оштећењем вида и на болничком лечењу.

Поред статистичких података, у публикацији је дат и осврт на реализацију индивидуалних образовних планова за децу и ученике, а посебно припрема индивидуалног образовног плана (ИОП) као врста стручне подршке.

Посебно су наведени, поред квантитативних података за укупну популацију деце и ученика са сметњама у развоју, подаци о образовању деце и ученика ромске националне мањине у школама за ученике са сметњама у развоју, али и однос броја деце и ученика према полу.

Значајан број података односи се на запослене у овим установама, односно на њихову стручну спрему и начине на које су укључени у васпитно-образовни процес.

УПИТНИК

ЗАВОД ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

IV УПИТНИК

Попуњава директор школе

**A. ПОДАЦИ О ЗАПОСЛЕНИМА
Б. ПОДАЦИ О УЧЕНИЦИМА
У ОСНОВНИМ И СРЕДЊИМ ШКОЛАМА
за ученике са сметњама у развоју**

Школска 2010/11. година

Округ: _____

Место: _____

Назив школе: _____

Поштовани,

Молимо Вас да прецизно и у складу са реалним стањем у Вашој школи попуните упитник.

ОПШТИ ПОДАЦИ

НАЗИВ ШКОЛЕ:

АДРЕСА, ОПШТИНА, ОКРУГ:

КОНТАКТ ТЕЛЕФОН ДИРЕКТОРА, СЕКРЕТАРА, ФАКС:

И-МЕЈЛ АДРЕСА:

А. ЗАПОСЛЕНИ У ШКОЛИ

Табела 1. Наставници индивидуалне наставе, стручна служба и административно особље

Радно место	Врста стручне спреме	Укупно
1. Директор		
2. Помоћник директора		
3. Секретар школе		
4. Секретар/ица (административно особље)		
5. Шеф рачуноводства		
6. Финансијски књиговођа		
7. Психолог		

8. Педагог		
9. Социјални радник		
10. Аудиолог		
11. Логопед		
12. Физиотерапеут		
13. Сурдолог (за индивидуални рад са децом)		
14. Тифлолог (за индивидуални рад са децом)		
15. Специјални педагог		
16. Стручњак који није наведен		

Извршиоци	Врста стручне спреме	Укупно
Васпитач	Виша васпитачка школа	
Васпитач	Дефектолошки факултет/Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	
Наставник разредне наставе	Учитељски факултет	
Наставник разредне наставе	Дефектолошки факултет/Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	
Наставник предметне наставе у основној школи	Факултет за предмет који релизује	
Наставник предметне наставе у основној школи	Дефектолошки факултет/Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	
Наставник предметне наставе у средњој школи	Факултет за предмет који релизује	
Наставник предметне наставе у средњој школи	Дефектолошки факултет/Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	
Наставник практичне наставе	Факултет за предмет који релизује	
Наставник практичне наставе	Дефектолошки факултет/Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	

Табела 2. ОСНОВНА ШКОЛА – Врста стручне спреме запослених за реализацију предметне наставе

Општи предмет	Факултети за реализацију предметне наставе*	Укупан број запослених	Дефектолошки факултет/ Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	Укупан број запослених
Српски језик				
Математика				
Историја				
Географија				
Биологија				
Хемија				
Физика				
Музичка култура				
Ликовна култура				
Физичко васпитање				
Страни језик				
Техничко образовање				
Изборни предмети				
Навести предмете који нису на списку**				

* Пример: завршен факултет за одређени наставни предмет (математика, физика, хемија, српски језик, страни језик, итд.).

** Уписати предмете који нису наведени.

Табела 3. СРЕДЊА ШКОЛА – Врста стручне спреме запослених за реализацију предметне наставе

Општи предмети	Факултети за реализацију предметне наставе	Укупан број запослених	Дефектолошки факултет/ Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију	Укупан број запослених
Српски језик				
Математика				
Историја				
Географија				
Биологија				
Хемија				
Физика				
Информатика				
Музичка култура				
Ликовна култура				
Физичко васпитање				
Страни језик				
Изборни предмети				

Предмети по подручјима рада				
1. Машинство и обрада метала				
2. Хемија неметали и графичарство				
3. Текстилство и кожарство				
4. Личне услуге				
5. Пољопривреда, производња и прерада хране				
6. Шумарство и обрада дрвета				
7. Подручја рада која нису наведена				

Б. УКУПАН БРОЈ ДЕЦЕ И УЧЕНИКА У ШКОЛИ

Табела 4. Број деце предшколског узраста и деце обухваћене припремним предшколским програмом

	Деца од три до шест година		Деца обухваћена припремним предшколским програмом		Деца која се припремају за упис у основну (редовну) школу	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Број деце/ ученике по полу						
Укупан број група						

Табела 5. ОСНОВНА ШКОЛА – Број деце и ученика по разредима

	РАЗРЕДИ																			
	I		II		III		IV		Укупно I – IV		V		VI		VII		VIII		Укупно V – VIII	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Број деце/ ученика																				

Табела 6. **ОСНОВНА ШКОЛА – Број ученика по разредима са којима се ради по ИОП*-у (због сложених сметњи или због преласка у основну „редовну“ школу) или су прешли у основну „редовну“ школу**

	РАЗРЕДИ																			
	I		II		III		IV		Укупно I-IV		V		VI		VII		VIII		Укупно V-VIII	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Број ученика са којима се ради по ИОП-у због сложених сметњи																				
Број ученика са којима се ради по ИОП-у због преласка у основну „редовну“ школу																				
Број ученика који су прешли у основну „редовну“ школу																				

* ИОП – индивидуални образовни план.

Табела 7. **ОСНОВНА ШКОЛА – Одељења за ученике са вишеструким сметњама**

	РАЗРЕДИ																						
	Припремни предшколски програм		I		II		III		IV		Укупно I – IV		V		VI		VII		VIII		Укупно V–VIII		
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	
Број деце/ ученика с вишеструким сметњама																							
Укупан број одељења																							

Табела 8. **ОСНОВНА ШКОЛА – Националне мањине (Роми)**

Националне мањине	РАЗРЕДИ																						
	Припремни предшколски програм		I		II		III		IV		Укупно I – IV		V		VI		VII		VIII		Укупно V–VIII		
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	
Број ученика Рома																							
Број ученика Рома који су прешли у „редовну“ о.ш.																							

Табела 9. СРЕДЊА ШКОЛА – Број ученика по разредима

	РАЗРЕДИ																			
	I				II				III				IV				Укупно I – IV			
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Број ученика																				

Табела 10. СРЕДЊА ШКОЛА – Број ученика по разредима са којима се ради по ИОП*-у (због сложених сметњи или због преласка у средњу „редовну“ школу), ученици који су прешли у средњу „редовну“ школу

	РАЗРЕДИ																			
	I				II				III				IV				Укупно I – IV			
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Број ученика са којима се ради по ИОП-у због сложених сметњи																				
Број ученика са којима се ради по ИОП-у због преласка у средњу „редовну“ школу																				
Број ученика који су прешли у средњу „редовну“ школу																				

* ИОП – индивидуални образовни план.

Табела 11. СРЕДЊА ШКОЛА – Националне мањине (Роми)

Националне мањине	РАЗРЕДИ																			
	I				II				III				IV				Укупно I – IV			
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Број ученика Рома																				
Број ученика Рома који су прешли у средњу „редовну“ школу																				

Табела 12. СТРУЧНА ПОДРШКА ШКОЛЕ

	Број
Основне школе којима Ваша Школа пружа стручну подршку	
Ученици којима се пружа стручна подршка	

Табела 13. ВРСТА СТРУЧНЕ ПОДРШКЕ

Врста стручне подршке:	Број
–	
–	
–	
–	
–	
–	

Табела 14. УКЉУЧИВАЊЕ ДЕЦЕ/УЧЕНИКА У СИСТЕМ ОБРАЗОВАЊА*

	Број
Деца/ученици, који нису били укључени у образовни систем, а сада стичу образовање у Вашој школи	

* Односи се на децу и ученике који, због сложених сметњи, нису били обухваћени образовањем, већ су били ван образовног система.

ОСОБА ОДГОВОРНА ЗА ПОПУЊАВАЊЕ УПИТНИКА
Име и презиме:
Радно место:
Телефон:
E-mail:

ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА У ОБЛАСТИ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА ДЕЦЕ И УЧЕНИКА СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ

1. **Устав Републике Србије**, Београд, „Службени гласник РС“, бр. 98/2006.
2. **Закон о основама система образовања и васпитања**, Београд, „Службени гласник РС“, бр. 72/2009.
3. **Закон о предшколском васпитању и образовању**, Београд, „Службени гласник РС“, бр. 18/10.
4. **Закон о основној школи**, Београд, „Службени гласник РС“, бр. 50/92.
5. **Закон о средњој школи**, Београд, „Службени гласник РС“, бр. 50/92.
6. **Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику**, Београд, „Службени гласник РС“, бр. 63/10.
7. **Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање**, Београд, „Службени гласник РС“, бр. 76/10.

„Дакле, циљ образовања није постављен као циљ изван личности и могућности њеног досезања, већ као циљ који се разуме и који самим тим мотивише децу за учење и даљи развој. На тај начин свако дете досеже оне радости сазнавања које су блиске његовим могућностима, без обзира да ли су оне ниско или високо вредноване у социјалном пољу у најширем смислу.“

Дефектолошки лексикон, група аутора, Београд,
Завод за уџбенике и наставна средства, 1999, стр. 99.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

373.2/.5(497.11)“2011”(083.41)

376.1-056.26/.36-053.2(497.11)“2011”(083.41)

ОБРАЗОВНО-васпитне установе за децу и ученике са сметњама у развоју у Републици Србији / [припремила Ирена Поповић]. - Београд : Завод за унапређивање образовања и васпитања, Сектор за специфична питања предшколског, основног и средњег образовања и васпитања, 2012 (Земун : Alta Nova). - 79 стр. : граф. прикази, табеле ; 20 x 20 см

Тираж 200. - Увод: стр. 5. - Напомене и библиографске референце уз текст.

ISBN 978-86-87137-50-9

1. Поповић, Ирена [приређивач, сакупљач]

а) Установе за васпитање и образовање - Србија - 2011 - Статистика б) Деца са посебним потребама - образовање - Србија - 2011 - Статистика

COBISS.SR-ID 192957964